

## PROTEST

23 april 1971

Goedenavond, vrienden.

Zoals gebruikelijk herinner ik u eraan dat wij sprekers van deze groep, niet alwetend of onfeilbaar zijn. Denkt dus zelf na over alles wat zal worden gebracht. Ons onderwerp voor heden is van meer actuele aard en draagt als titel:

## PROTEST

Protest is iets wat men op het ogenblik over de gehele wereld ontmoet. Het is een steeds meer voorkomende kwaal in de maatschappij en volgens mij een van de symptomen van een ziekte die het gehele maatschappelijke bestel heeft aangetast. Om iets meer te begrijpen van het protest en de achtergronden daarvan lijkt het mij dienstig ook het een en ander van mijn zijde uit, dus gezien vanuit de geest, hierover te zeggen.

In de eerste plaats bestaat er op het ogenblik in bijna alle landen van de wereld bij grotere groepen een soort ship-in-the-sky mentaliteit. Deze benaming is ontleend aan bepaalde primitieve stammen die menen dat er eens een schip langs de hemel zal varen dat alle begeerlijke rijkdommen naar beneden zal werpen, zodat degene die ze begeert ze alleen nog maar op te rapen heeft. Nu is het schip van staat in de ogen van de massa, althans van grote groepen mensen, te zeer een soort ship-in-the-sky geworden. Men heeft het gevoel dat men allerhande rechten heeft of dient te hebben in de gemeenschap, maar realiseert zich niet dat men binnen een gemeenschap en als lid daarvan alleen die rechten kan bezitten die men gezamenlijk met anderen scheidt en waarvoor men ook zelf mede de lasten draagt. Het zoeken naar de lusten van het leven met een veronachtzaming van de lasten is in een pseudo-welvaartsmaatschappij natuurlijk wel te begrijpen. Maar wij zien deze mentaliteit ook als verschijnsel binnen het kader van andere maatschappijvormen optreden, zowel in zeer arme als zeer rijke landen; dit zowel bij volk als regerende.

Een dergelijke mentaliteit kan tot vreemde gebeurtenissen voeren, zoals het volgende, uit de werkelijkheid genomen voorbeeld, duidelijk zal maken: Er is een klein staatje met een bevolkingsaantal van rond 5.000.000. Daarvan leven rond 3.000.000 mensen voortdurend op de rand van de hongerdood. Elke kleine afwijking in het verloop van het weer, elke ziekte in de gewassen maakt onder deze mensen slachtoffers, steeds weer. De andere 2.000.000 bestaat onder meer door handel en enige industrie, terwijl in dit aantal mede de heersers en grondbezitters zijn meegeteld. Dit staatje kreeg vanuit de wereld waaraan het om hulp had gevraagd, een som van ongeveer honderd miljoen gulden om hiermede zijn economie op te bouwen. Maar wat was het eerste wat men deed? Met dit geld werden allereerst westers aandoende regeringsgebouwen gebouwd, auto's aangeschaft en wegen aangelegd, zodat deze voertuigen ten minste een stukje zonder abnormale belasting konden rijden. Vervolgens bouwde men een zeer modern hotel, voorzien van diverse bars die in elke wereldstad op hun plaats zouden kunnen zijn onder het motto: wanneer er vreemde diplomaten komen, moet je die toch waardig onder kunnen brengen. Na enkele symbolische gaven aan de werkelijk armen was de koek toen op. De kosten van onderhoud van al het aangeschafte nieuwe, worden op het ogenblik voor het merendeel opgehracht door de 3.000.000 mensen die in dit land toch al regelmatig hongerlijden, zodat zij dankzij de royaliteit van de ontwikkelingshulp er in wezen nog erger aan toe zijn dan voordien.

Het is begrijpelijk dat in dergelijke staatjes de getroffen groepen tot een protesteren worden verleid.

Maar zodra dit het geval is, blijkt er altijd wel weer een generaal te zijn die iets bralt over recht, orde enzovoort. Het harde ingrijpen veroorzaakt opstandelingen waarop de buitenwereld onmiddellijk duidelijk wordt gemaakt dat dezen wel erg links georiënteerd zijn. In vele gevallen grijpen bovendien de militairen naar de macht en krijgen nog steun van de landen die door hun 'hulp' het gehele proces op gang hebben gebracht. Mogelijk gedreven door een gevoel van schuld aan een toch niet geheel juiste ontwikkeling volgt hierop meestal een nieuwe reeks bijdragen van rijkere landen. Dezen worden dan vaak voor een groot deel gespendeerd aan de aanschaf van tanks, jeeps en andere voor het leger nuttige zaken. In meerdere gevallen werd zelfs, in deze fase een aantal tweedehands vliegtuigen gekocht, daar de kleine staat het gevoel heeft toch ook een eigen luchtvaartmaatschappij en luchtmacht nodig te hebben voor eigen prestige.

Waarschijnlijk meent u dat dit een krankzinnig uitzonderingsgeval is. In feite is het slechts een voorbeeld van een mentaliteit die overal op de wereld bestaat, ook al zijn de uitingen daarvan in vele gevallen minder flagrant. Deze mentaliteit blijkt zowel in regeringskringen als bij minderheidsgroepen in elk volk voor te komen en drukt in zekere zin zijn stempel op vele van de nu kenbaar wordende ontwikkelingen.

In al te vele gevallen krijgen mensen het gevoel dat anderen te veel profiteren. En of dit nu terecht of ten onrechte is, zij worden hierdoor opstandig. Er zijn in feite twee soorten van regeringsreacties op een dergelijke ontwikkeling. De ene regering probeert zoveel mogelijk eenieder tevreden te stellen en zal zo eenieder steeds meer rechten toekennen, maar ook van eenieder steeds meer moeten gaan eisen. In dergelijke gevallen zijn de lasten volgens elk deel van de bevolking voor de eigen groep te zwaar, terwijl men aan de andere kant met de voordelen die men heeft afgedwongen, ook niet tevreden is, omdat men meent dat anderen het altijd nog beter en gemakkelijker hebben. De regering voelt dus steeds meer behoefte aan een snelgroeiend inkomen. De wijze waarop men dit verwerft, komen soms bedenkelijk dicht bij een wettelijk gelicentieerde vorm van diefstal. Wel mag worden gezegd dat men de 'poet' op een Robin Hood-achtige wijze uitdeelt. Maar de voordelen komen helaas in de meeste gevallen toch meer bij de rijken dan bij de armen terecht - ofschoon dit mogelijk in uw tijd alweer wat aan het veranderen is.

De tweede reactie brengt een vorm van bestuur die zoveel mogelijk machtsmiddelen en steun van reeds machtigen probeert aan te trekken, kennelijk hierbij uitgaande van de stelling: op deze wijze kun je de massa er het beste onder houden. Soms zijn de uiteindelijke resultaten van een dergelijk gouvernement niet zo gek, daar zo een realistische politiek mogelijk wordt op sociaal en economisch terrein. Maar even vaak voert het zoeken naar de steun van machtigen in eigen staat weer tot krankzinnige situaties. In een ver verleden, toen de staat Liberia pas was gesticht, besloten de regeerders daar dat hun land ook een marine diende te bezitten. Men kocht dus een tweedehands kottertje aan waarin een stoommachine was opgesteld. Er werd een proeftocht gemaakt waarbij deze nieuwste aanwinst bemand was met een generaal, twee admiraals, een schout bij nacht, een kolonel en enige kapiteins ter zee. Aangezien zij geen van allen enig begrip hadden van zeevaart of van boten van dit type, en hun titels dankten aan hun rijkdom of invloed hoeft het niemand te verwonderen dat het scheepje op een zandbank voor de haven vastliep, terwijl door een te fel opstoken van de ketel met zwaar belaste veiligheid ook de ketel sprong. De hoogwaardigheidsbekleders zwommen naar de wal terug, maar het wrak bleef meerdere jaren in de havenmond liggen, als bewijs dat Liberia een eigen marine had.

Dergelijke dingen lijken eerder uit het brein van een wat krankzinnige schrijver te stammen dan uit de werkelijkheid. Maar de wereld is in feite enigszins krankzinnig, wanneer je menselijke rede naar haar daden beschouwt. Ik stel bijvoorbeeld: wanneer er een werkelijke gemeenschap bestaat, zo is deze gebaseerd op onderlinge samenwerking. Maar de praktijk bewijst dat de meeste menselijke, nationaalhetende gemeenschappen eerder op onderlinge tegenwerking dan op werkelijke samenwerking gebaseerd zijn en door vele regels in feite onderlinge tegenwerking zelfs onvermijdelijk plegen te maken. De leden van deze gemeenschappen worden geregeerd door instanties die voortdurend elkaar in de wielen rijden en in feite voortdurend elkander bestrijden om een zo groot mogelijke macht uit te kunnen oefenen.

Dit laatste is te danken aan het feit dat de wijze van functioneren in praktisch alle gemeenschappen op een concurrentieprincipe is gebaseerd. Soms is er sprake van een commerciële concurrentie, zoals in het Westen waar voor elke groep het eigen aandeel in middelen en omzet belangrijker is dan het belang van het geheel, terwijl in het Oosten een gezagsconcurrentie pleegt te bestaan waaraan eveneens zowel de belangen van het geheel als van de eigen groep voortdurend worden geofferd.

Redenen tot protesteren zijn er dus, vooral voor de gewone mensen voortdurend en rijkelijk aanwezig. Wat ons in de geest echter verwondert, is de wijze waarop deze protesten tot uiting komen, en de zaken die protest uit plegen te lokken. Ik geef weer voorbeelden: In Kopenhagen werd een demonstratie voor de vrede gehouden. Iedereen beweert voor vrede te zijn. Toch vielen er 37 slachtoffers onder de betogers en werden twee politiemensen ernstig gewond. Je kunt natuurlijk een dergelijk bericht afdoen met de opmerking dat die politie er dan wei weer duchtig op los zal hebben geslagen. Maar als je even verder denkt, word je duidelijk dat hier kennelijk op een geheel verkeerde wijze werd gedemonstreerd. Als je voor de vrede wilt demonstreren en zegt te protesteren tegen het geweld dat de wereld nog steeds schijnt te beheersen dan zul je toch in de eerste plaats zelf geweldloos moeten reageren, zelfs wanneer je misschien geprovoceerd wordt. Tijdens demonstraties te Amsterdam, bedoeld als protest tegen de woningnood, werden onder meer de ruiten van 47 panden ingeworpen. De schade aan bewoonde panden was, in meerdere gevallen groot. Daar ook meerdere niet bewoonde panden het moesten ontgelden en mogelijk langere tijd zonder vensters aan het klimaat blootgesteld zullen zijn, mag worden aangenomen dat de bewoonbaarheid van deze panden dankzij deze wijze van protesteren, nog verder is af genomen. In beide gevallen citeer ik uw eigen persdiensten. Dat er op aarde geprotesteerd wordt kunnen wij in de geest zeer wel begrijpen. Er bestaat immers in uw wereld heel wat dwaasheid en onrecht, veroorzaakt door anonieme instanties. Dat de protesterenden daarbij zelf gelijksoortige dwaasheden begaan en overeenkomstig onrecht anderen aandoen is voor ons echter niet aanvaardbaar.

De protestsong lijkt niet meer zo 'in' te zijn in de laatste tijd. Toch zou je nog steeds heel aardige teksten kunnen maken als bijvoorbeeld: "Wij trekken voor de vrede op met trom en leus en vaan, wij trekken voor de vrede op, tot tegenstanders niet meer op deze aard bestaan". Wat mij een goed begin lijkt voor het lijflied van menige vredesbeweging. En wat zou u van deze zeggen: "Men bouwt voor de auto's wegen, want auto's die kosten zoveel. Daarom krijgt de voetganger de dampen in, en draagt van die kosten zijn deel". Wat mij een juiste weergave lijkt van iets wat wij van onze kant ook als een soort sociaal onrecht beschouwen. Je kunt natuurlijk stellen dat in de moderne wereld industrie noodzakelijk is. Maar wanneer zij de gezondheid van de mensen door haar wijze van werken aantast, lijkt mij een zich op zuiver economische argumenten baseren niet meer reëel. Toch zullen de meeste mensen geen last hebben van de afvalprodukten enzovoort. Deze zullen stellen: die industrie moet er nu eenmaal zijn. De overlast treft een kleine minderheid. Deze kleine groep zal dus protesteren, maar hoe vreemd als het moge klinken, haar protest zal maar zelden bij de anderen gehoor vinden.

Men denkt kennelijk voornamelijk aan eigen belangen. Wanneer men stelt dat ter verbetering van het openbaar vervoer meer bussen en trams op de weg zullen moeten komen met grotere frequentie, zo zullen er altijd weer automobilisten zijn die reageren met een: wij hebben nu reeds voldoende last van die dingen, dus laat met het uitbreiden daarvan vooral geen haast worden gemaakt. Wanneer iemand stelt dat er woningnood is, zal eenieder dit toegeven. Gezeten in warme woningen zal men zelfs bereid zijn op te merken dat daar iemand, bij voorkeur iemand anders, dan maar eens snel iets aan moet gaan doen. Maar als de mensen die het slachtoffer van die woningnood zijn, protesteren of zelfs trachten het recht in eigen handen te nemen, zo heeft men daarvoor geen enkel begrip. Men acht het kraken van panden een aantasting van eigendomsrecht, is boos dat men vijf minuten lang moet wachten op het voorbijtrekken van een stoet protesterenden en is heel erg verontwaardigd, wanneer eigen getoeter wordt genegeerd of zelfs met het gooien van een steen wordt beantwoord. Je kunt de huidige verhoudingen in een betrekkelijk eenvoudige regel samenvatten: Het protest in deze maatschappij zal voortdurend toenemen en steeds gewelddadiger vormen aannemen, omdat steeds meer minderheden zich door de meerderheid genegeerd of geëxploiteerd voelen.

Wanneer zij trachten hun rechten te verkrijgen of te handhaven, zullen meerderheden zich in hun eigen belangen aangetast voelen en met alle middelen, desnoods met geweld, proberen de in feite onjuiste toestanden zo lang mogelijk te handhaven. Veelal bestaat het protest in deze tijd nog uit het schreeuwen van leuzen en dergelijke, Maar al ga je nu ook 100 maal seideravond vieren voor een Russische ambassade, je hebt met dat alles niet veel meer gezegd dan: ik ben het op dit of dat punt niet met u eens. In de politiek geldt echter: zolang de andere alleen maar schreeuwt, houd je je vast aan je eigen politiek en, zo je de ander de mond niet kunt snoeren, laat je hem maar praten - wanneer je geen middelen ziet om hem geheel monddood te maken. Het lijkt veel, wanneer overal grote groepen mensen optrekken om zo te protesteren tegen het optreden van de Amerikanen in Vietnam. Men heeft dit al zo vaak en zoveel gedaan dat het uit de mode begint te raken. Maar in de praktijk zegt het weinig. Men voelt zich hierdoor misschien geërgerd, maar ziet er geen redenen in om eigen optreden werkelijk te veranderen, ook al zal men misschien proberen het beter te verkopen. Maar wanneer men 'en masse' zou weigeren voortaan nog producten van Amerikaanse firma's te kopen, zou een dergelijk protest werkelijke schade betekenen zonder dat een onmiddellijk verweer mogelijk is. Een dergelijke vorm van protesteren zou bij voldoende deelname dus heel wat meer invloed hebben op de acties. Men zou zich moeten realiseren dat optochten en woorden misschien het eigen geweten wat ontlasten, maar in feite weinig of niets betekenen.

Ik meen bovendien te mogen stellen dat, gezien vanuit mijn standpunt, aan de basis van de meeste protesten een verkeerde mentaliteit ligt. Want menigeen protesteert in feite om anderen te brengen tot het op zich nemen van verplichtingen of het voltooien van taken, die hij zonder deze anderen ook zelf zou kunnen aanvaarden of volbrengen, wanneer hij zich niet zo zeer zou richten op debatteren en protesteren. De mensen zijn te zeer geneigd om, en gewend aan, een overlaten van werkelijke taken en verantwoordelijkheden aan anderen. Een bekend voorbeeld is een kind dat in het water ligt en dreigt te verdrinken, terwijl op de kade honderden mensen staan en zich morrend afvragen, wanneer nu eindelijk die politieman komt die verplicht is in het water te springen om het kind te redden. Want zij zouden het allen verschrikkelijk vinden, wanneer het kind zou verdrinken, maar slechts weinigen zijn bereid eigen goede goed en mogelijk gezondheid te wagen in een persoonlijke poging iets te doen.

Dat is precies hetzelfde wat wij zien in verband met de wereldvrede. Eenieder beseft wel degelijk dat de toestand steeds gevaarlijker wordt. Iedereen vreest dat vandaag of morgen de hel los zal breken, is het niet in het Midden-Oosten dan wel ergens anders. Dus roept men anderen op om te voorkomen wat onvermijdelijk schijnt, en eist een macht die hier kan ingrijpen. Maar welke macht zou hier sterker kunnen zijn dan de macht van al die protesterende mensen zelf, wanneer zij zouden komen tot een daadwerkelijk ingrijpen? Wanneer 100 mensen protesteren tegen de invoer van bloemen of fruit uit het buitenland, zo kunnen zij mogelijk terecht stellen dat hun bestaan of handel hierdoor worden geschaad. Maar veel gebeurt er niet, al zeggen ook alle telers en handelaren in het gehele land dat hen zo het bestaan onmogelijk wordt gemaakt. Waarom zouden zij dan niet stellen: ik weiger voortaan fruit of bloemen van buitenlandse origine verder te hanteren? Wanneer op een veiling fruit wordt omgezet uit het buitenland, zou men eenvoudig eigen product niet meer middels die veiling om mogen zetten. Handelaren die buitenlands fruit verkopen in perioden dat Nederlands fruit voldoende beschikbaar is, zou men eenvoudig geen Nederlands fruit meer moeten leveren. Men zou desnoods eigen product zelf langs de straten moeten verhandelen tegen lagere prijzen enzovoort. Een dergelijke actie zou veel moeite en veel geld kosten in het begin. Dat is waar. Maar het zou werkzaam zijn waar alle andere noodkreten falen, en juistere verhoudingen scheppen dan het eisen dat men gesubsidieerd wordt om vervolgens eigen producten op de veilingen door te laten draaien.

Maar een dergelijk optreden overweegt men meestal niet voor het te laat is om er nog iets mee te bereiken. Liever eist men dat anderen de kosten dragen en de moeite doen. Denk eens aan de vele mensen die in uw land interesse hebben bij concerten door grote orkesten, het opvoeren van opera's enzovoort: ofschoon deze kunstvrienden niet zo snel geneigd zijn de straat op te trekken, heeft men al heel wat verzoeken om meer subsidie en dergelijke aan C.R.K overhandigd. Toch zouden al deze vrienden van de grote K het merendeel van de problemen zelf op kunnen lossen, zonder dat daarvoor subsidies noodzakelijk zijn:

Zij zouden bijvoorbeeld zelf jaarlijks een bedrag kunnen bijeenbrengen waaruit noodlijdende instellingen door henzelf gesubsidieerd zouden kunnen worden. Zij zou dan bereid kunnen zijn voor deze door hen toch zo hoog aangeslagen cultuuruitingen entreprijzen kunnen betalen die in overeenstemming zijn met de werkelijke kosten van dergelijke uitvoeringen of genoeg kunnen nemen met wat minder perfecte organisaties. Maar dat hebben zij kennelijk niet voor de hun bewonderde kunst over.

Ik vraag mij af waarom juist kunstuitingen met een zogenaamde grote K zo vaak door de gemeenschap gesubsidieerd moeten worden, terwijl aan de andere kant het wel normaal wordt gevonden dat jongeren voor het bijwonen van avonden in hun stijl of het optreden van hun sterren zeer hoge bedragen dienen neer te leggen, omdat dergelijke manifestaties niet voor subsidie in aanmerking heten te komen. Ik zou menen dat het niet meer dan normaal zou zijn, wanneer liefhebbers van klassieke muziek eveneens dergelijke prijzen neer zouden leggen voor het bijwonen van concerten door beroemde zangers, het optreden van beroemde ensembles of goede orkesten. Men beweert dat dergelijke voorstellingen dan te duur zouden worden. Toch blijkt een zeer groot deel van de bezoekers van dergelijke manifestaties welgesteld te zijn, er auto's op na te kunnen houden enzovoort. Indien zij bereid zouden zijn de werkelijke kosten te betalen, zouden er volksconcerten kunnen worden gegeven - in mogelijk minder comfortabele omgeving - voor degenen die het niet kunnen betalen en nu de cultuur gediend zijn, terwijl gelijktijdig niet geïnteresseerden niet verplicht zouden worden tot het steunen van dingen die zij niet wensen en misschien vaak zelfs verwensen. Gelijktijdig zouden musici en artisten zich minder ambtenaren gaan gevoelen wat zowel hun respect voor hun publiek als hun persoonlijke inzet ten goede zou komen.

Nog een voorbeeld: vele mensen menen dat de straten veel te vuil zijn en menen dat de gemeente voor het schoonhouden daarvan meer personeel zouden moeten aantrekken. Want al die rommel op straat is werkelijk geen gezicht. Dat men al veel zou kunnen bereiken door zelf de straat niet te bevuilden en zo nu en dan eens zelfs iets op te ruimen, zelf eens te vegen, komt kennelijk bij bijna niemand op. Zoals men klaagt over het vervuilende effect dat sommige zaken hebben op hun omgeving - patatzaken bijvoorbeeld - maar niemand er op schijnt te komen dat het voldoende is in dergelijke zaken niet meer te kopen om een verbetering tot stand te brengen. Protest zou dan ook in vele gevallen een leeg gebaar, een luidruchtig afwentelen van eigen plichten genoemd mogen worden. Men kan bijvoorbeeld mopperen over de pogingen van onder meer Rome om in te grijpen in het gebruik van niet-kerkelijke muziek bij sommige plechtigheden als bijvoorbeeld huwelijken. Maar de zaak zou snel opgelost kunnen worden, wanneer de mensen die hechten aan het uitvoeren van niet-kerkelijke, maar traditionele muziek, afzien van uitvoerige kerkelijke plechtigheden en volstaan met de eenvoudig mogelijke vorm van kerkelijke huwelijksbevestiging. Want dan verandert men snel genoeg van mening.

Het is altijd weer een kwestie van zelf doen, zelf denken. Maar de mensen proberen liever een ander voor hun zaak te spannen. Wij in de sferen maken daar ook vaak genoeg dingen mee. Er zijn mensen die ons in krachtige concentratie aanroepen: "O, vrienden uit de geest waar heb ik mijn porte-monnaie gelaten?" Zo staan zij dan vijf minuten lang te bidden, terwijl zij eenvoudig door hun bril op te zetten en die vijf minuten te zoeken, reeds binnen die tijd voltooid zouden hebben waarvoor zij nu het ingrijpen van onstoffelijke machten en krachten eisen. U lacht er om. Maar eigenlijk zouden wij uit de geest ook eens krachtig tegen bepaalde tendenzen bij de mensen moeten gaan protesteren. Het haalt alleen zou weinig uit. Ik heb bezwaar tegen mensen die elke avond weer je lastigvallen met verzoeken als "vrienden uit de geest, help mij toch om wat magerder te worden, want mijn benen kunnen mij haast niet meer dragen; ik weet dat jullie het kunnen, opereer mij maar als dat nodig is..." Ik ken een dame die dit elke avond weer tot ons zegt en dan nog gauw een half pond bonbons eet, voor zij naar bed gaat. Let wel, dit zijn beide historische voorbeelden, hoe u er ook om lacht. Het is geen grapje dat ik even maak. Maar, mijn waarde vrienden, de houding van dergelijke personen ergert mij niet alleen, zij doet mij ook denken aan de houding van het merendeel van de op uw aarde protesterenden. Men heeft steeds weer schitterende theorieën, maar doet weinig of niets. Nu is een theorie, zoals u zult weten, iets wat steeds weer in de praktijk gedeeltelijk faalt.

Kennelijk wordt dit door vele theoretici wel beseft en zijn zij daarom misschien wel bang om met het in de praktijk brengen van hun theorie te beginnen. Zij hebben hun eigen denkbeelden en zien die als de enige waarheid. Zij eisen steeds weer van anderen dat deze de waarheid van hun stellingen zonder meer zullen toegeven en vooral niet verder daarover na zullen denken. Maar daarvoor zijn zij dan ook verplicht de theorieën van die ander zonder meer in praktijk om te zetten. Het is steeds weer hetzelfde: eenieder is bereid te eisen dat de UNO eindelijk eens iets meer gaat doen om internationaal rechtvaardigheid en vrede tot stand te brengen. Iedereen is bereid te eisen dat er eindelijk eens door iemand iets gedaan wordt tegen de mistoestanden in Oost-Pakistan dat er een einde wordt gemaakt aan de terreur in zovele landen. Maar dezelfde mensen die dit doen, kopen de producten van die landen of het niets is, en zijn steeds weer bereid winstgevende of aangename overeenkomsten te sluiten met degenen die voor de mistoestanden toch aansprakelijk kunnen worden gesteld.

Wanneer je de mensen hoort spreken zijn zij allen tegen alle dictatuur, tegen het fascisme. Daarom spreken zij in Spanje dan ook niet over politiek en gaan er alleen heen om van de zon te genieten, maar protesteren tegen de toestanden in dat land doen zij wel, wanneer zij weer thuis zijn op de Dam of zo. Ik wil nu zeker niet zeggen niet naar Spanje te gaan met vakantie. Maar wanneer u geneigd bent tot demonstraties tegen het fascisme, zo vraag ik u wel of u een dergelijke houding in overeenstemming kunt brengen met het bezoeken van landen waarin het welig tiert en zelfs de regering op dit systeem is gebaseerd. Of, om nog wat dichterbij huis te blijven: wat moet je denken van iemand die de gehele winter loopt te kankeren op de rotmoffen en zodra de eerste lentezon doorkomt, een bordje voor zijn raam plaatst waarop staat: Zimmer frei? Een groot deel van het protest doet mij steeds weer aan dergelijke dingen denken. Je ziet mensen die eindelijk zover komen dat zij hun protest tegen bestaande situaties omzetten in de stichting van een politieke partij. Zodra zij een zetel hebben veroverd, blijkt hun politiek echter koekoek en een zang te zijn. Want dan denken zij niet meer aan hun ideaal, maar in de eerste plaats aan hun salaris en hun positie. Hun beloften en stellingen verdwijnen in vergelijking daarmee onmiddellijk naar de achtergrond. Wat heb je aan zoiets?

In Nederland zowel als in andere landen zie ik inderdaad wel een noodzaak tot protest. Maar dan niet tegen het uitblijven van subsidies en dergelijke, maar tegen het besteden van een te groot deel van uw persoonlijke middelen door en voor anderen, zonder dat men daarop zelf enige invloed heeft. Ik meen dat er een protest zou moeten klinken tegen het steeds meer afschuiven van bepaalde lasten en verantwoordelijkheden op anderen en, zo het enigzins mogelijk is, zelfs op de gemeenschap. Ik heb niets tegen een beroepsvoetbalclub en gun het haar heus wel dat zij subsidie krijgt. Ik begrijp alleen niet waarom een dergelijke club behoefte heeft aan subsidies, wanneer de belangstelling zo groot is als men pretendeert, en de aanhangers zo fervent zijn in hun meeleven met de club als zij voorgeven. Volgens mij zou een club zonder subsidies moeten kunnen rondkomen, indien het werkelijk zo belangrijk is voor zovelen dat zij speelt, zoals volgens mij een toneelgroep, een opera, een orkest zouden moeten kunnen functioneren, zonder dat een beroep moet worden gedaan op gemeenschapsgelden, indien zij werkelijk zo belangrijk zijn en zoveel aanhang hebben, als men voorgeeft. Op het gevaar af de vele kunstbeschermers die juist door hun royaliteit met overheidsmiddelen vaak tot cultuurbedervers worden, boos te maken, zou ik willen stellen: dat wat niet door de werkelijk daarvoor nu levende belangstelling in stand gehouden kan worden, is niet waard dat het bestaat. Wanneer iets met overheidsmiddelen kunstmatig in stand moet worden gehouden, is de betekenis daarvan op zijn minst vraagwaardig geworden.

Mijn protest is voornamelijk een protesteren tegen de toenemende onverantwoordelijkheid van vele mensen. Je moet zélf doen, zélf zijn, zélf leven. Wanneer u bezwaar hebt tegen voedsel dat te zwaar met allerhande middelen bespoten is, koop dan voortaan alleen voedsel dat heet niet bespoten te zijn of gebruik er desnoods iets minder van. U zult in dergelijke gevallen lang niet altijd krijgen wat u werkelijk hebben wilt, maar u maakt anderen wel duidelijk dat degenen die terwille van een grotere en mooiere opbrengst te veel bespuiten, op de duur niet slechts hun overvloedige opbrengsten, maar alles door zullen kunnen gaan draaien en zo door hun zucht naar grotere opbrengsten in het slop zullen geraken.

Je moet zélf zijn, zélf denken, zélf handelen en zo nodig bereid zijn offers te brengen voor de zaken die je belangrijk vindt. Indien men u zegt: "in een brief aan de Hebreëen staat het volgende..." dan denkt u rustig eens na, over wat beweerd wordt en stelt niet: "Paulus heeft het gezegd, dus is het waar". Wanneer iemand beweert dat iets een feit is, neem het niet zonder meer aan, maar zeg, indien het voor u van belang schijnt te zijn: "O ja? Hoe kan ik dit controleren? Is er voor mij geen controle mogelijk? Dan kan ik het nog steeds wel of niet met u eens zijn, maar ik zal niet zonder meer iets aannemen, omdat u het zegt. De feiten zal ik aanvaarden, maar wat ik geloven moet, zal ik zelf wel uitmaken". Stelt men dat u verzekerd moet zijn? Zolang het de belangen van anderen betreft, is daar tegen geen bezwaar, daar het duidelijk is dat u bepaalde verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden niet geheel zelf zult kunnen dragen. Maar u kunt voor uzelf wel degelijk risico's lopen, indien u dit wenst. Wie heeft dan het recht u te verplichten u te verzekeren? Men kan bezorgd zijn voor uw persoonlijk welzijn, maar heeft daarmee nog niet het recht u tot iets te dwingen wat u zelf niet juist of aanvaardbaar acht.

Men zou wel kunnen zeggen: wij zijn bezorgd over uw gezondheid, daarom zijn voortaan allen verplicht elke morgen om halfacht of halfzes aan te treden voor hun woningen om ochtendgymnastiek te doen onder toezicht van de wijkagent. Nu kost zo iets te veel moeite en men zou zich tegen een dergelijke maatregel waarschijnlijk verzetten als een te grove aantasting van de persoonlijke vrijheid. Maar op andere wijzen wordt die persoonlijke sfeer en vrijheid eveneens aangetast, vaak op een nog verdergaande wijze. Dat kost echter minder persoonlijke moeite, zodat degenen die tegen de ochtendgymnastiek wel zouden protesteren, nu zeggen: ach, je hebt er veel te veel trammelant mee, laat ons het maar aanvaarden. Men vergeet dat elke keer dat men een ingreep in de eigen vrijheid uit luiheid gedooft, dit een begin is van verdere aantastingen van de persoonlijke vrijheid. Vergeet nooit dat bijvoorbeeld in Duitsland de aantasting van de persoonlijke vrijheden ook begonnen is met kleine, onopvallende maatregelen, vergoed door het werk van Kraft durch Freude dat verplichte gymnastiek in de bedrijven ook beginnen kon met een verwijz naar de gezondheid van de mensen en een "strekt de handen zijwaarts, handen hoog". Maar uiteindelijk was er nog maar één enkele vrijheid die men had: de rechterhand meer of minder vaak omhoog te brengen. Dit moogt u nooit vergeten. Vooral niet, omdat soortgelijke tendenzen in deze tijd weer in vele landen merkbaar worden.

Misschien hebt u het gevoel dat ik hiermede ook het streven in en voor de gemeenschap belachelijk wil maken. In zekere zin. Bepaalde vormen van zogenaamde gemeenschapszin acht ik voor de mens namelijk schadelijk. Waarom? De mens leeft op aarde maar korte tijd in vergelijking tot de tijd die hij in de geest doorbrengt. Men zou zich steeds weer af moeten vragen wat voor het gehele leven van de mens waardevol is en zich niet blind mogen staren op zogenaamde gemeenschapsbelangen die even vaak een modeverschijnsel blijken te zijn als iets anders. Gehoorzaam zijn uit luiheid heeft geestelijk geen enkel nut, wel zelf bewust leven, streven, erkennen. Zelf bewust de dingen ondergaan is voor de vorming van de mens en de geest vaak van het allerhoogste belang. Dat heeft niets te maken met gehoorzamen of een meedoen, omdat de solidariteit dit vergt. Het is een kwestie van zuiver persoonlijke verantwoordelijkheden die men aanvaardt in het leven. En als u deze kunt aanvaarden, wordt u geestelijk rijper.

Stel u eens voor dat een van ons een zijns inziens onjuiste behandeling krijgt van een overgegene. Stel u voor dat alle geesten die bij het afhaken van overgeganen betrokken zijn, daarom in staking zouden gaan. Het gevolg van zo iets zou zijn dat wij persoonlijk zouden falen in onze verantwoordelijkheid tegenover medemensen. Wij kennen wel degelijk de samenhang die men op aarde solidariteit pleegt te noemen. Maar wij zullen niet anderen tot slachtoffer maken van deze gevoelens van eenheid. Indien iemand bij ons voelt dat hij zijn taak niet goed meer aankan en er een tijd lang mee uit wil scheiden een bepaalde taak te vervullen, zal eenieder onder ons erkennen dat dit zijn goede recht is en hem bijstaan in zoverre dit noodzakelijk zou zijn, zijn taak voor hem overnemen enzovoort. Maar niemand bij ons denkt eraan, in dit geval persoonlijke aansprakelijkheden terzijde te stellen en mee te gaan, omdat een ander dit nu toevallig juist acht.

Wanneer wij uit de geest trachten mensen op aarde te inspireren en bepaalde sprekers er toe te brengen tussen de vele lege frasen ook nog eens iets zinnigs te zeggen, zo kan ik u verzekeren dat dit lang geen gemakkelijke taak is. Je zou menen dat deze inspanningen toch beloond zouden moeten worden, al is het maar door de erkenning bij de mensen van hetgeen wij met zoveel moeite tot uiting weten te brengen. Maar je ziet steeds weer de mensen juist met de holle frasen weglopen, terwijl zij de feiten en de waarheid die wij met zoveel moeite openbaar maken, terzijde stellen. Wat zouden wij nu moeten doen? Staken om erkenning? Alle openbare en andere diensten van tenminste de zomerlandsfeer een stakingsparool geven? Het zal weinig uithalen. Wanneer hierdoor dingen kunnen gebeuren die minder aangenaam zijn, zullen de mensen immers steeds weer stellen dat het de schuld is van de geest die hier had moeten ingrijpen, zonder er ook maar even aan te denken dat zij zelf de oorzaak zijn van het niet ingrijpen van die geest. Indien u wilt kunt u in de plaats van 'geest' desnoods 'God' zetten in de laatste zinsnede.

Wij in de geest denken niet aan stakingen en dergelijke negatieve acties, omdat wij allen een gevoel van persoonlijke verantwoordelijkheid kennen. Zeker, wij hebben bindingen, allemaal. Wij erkennen ook gezag. Maar binding betekent dienstvaardigheid tegenover anderen, geen leidzaam volgen van een meerderheid. Gezag is voor ons een erkenning van een meerwaardigheid van anderen op een bepaald terrein, maar zelfs dan nemen wij onze besluiten nog steeds zelf en dragen wij nog steeds persoonlijk de verantwoordelijkheid voor alles wat wij, meer wijzen volgende, tot stand brengen of veroorzaken. Wij kennen geen discipline die bijvoorbeeld tot een groetplicht en dergelijke onzinnigheden zouden kunnen voeren. Wij zien verantwoordelijkheden die tot uiting kunnen komen in taken, maar waarbij het steeds onze eigen zaak blijft, welke verplichtingen of taken wij wel en niet menen te moeten aanvaarden. Ik besef dat onze situatie anders is dan de uwe, want wij leven in de geest. Maar voor u zowel als voor ons geldt steeds weer: je bent persoonlijk voor je doen en laten aansprakelijk. En om eerlijk te zijn, vinden wij vaak dat de mensen ten aanzien van hun werkelijke mogelijkheden en aansprakelijkheden zowel als ten aanzien van hun leiders zich nogal dom gedragen.

Bij de aanstaande verkiezingen zullen er verschillende partijen zijn die zetels verliezen en hun leiders zullen het volk trachten te vertellen dat dit een feitelijke winst betekent dat zij zeer tevreden zijn met de behaalde resultaten enzovoort. Dergelijke verklaringen waarbij men in feite een nederlaag tracht voor te stellen als een zegepraal, lijken mij een toch wel zeer groot beroep te doen op de goedgelovigheid van de mensen. De meeste mensen weten dat deze dingen onjuist zijn, maar schijnen hun voormannen toch te willen geloven. Zou dit niet het geval zijn dan zouden wij hen immers anders zien reageren. Want een zinnig mens zal toch al snel zeggen: iemand die zo fantaseert of liegt, kun je niet werkelijk vertrouwen. Op zo iemand stem ik nooit meer. Maar wie houdt met dergelijke feiten rekening? Men wil ze eenvoudig niet zien, net zomin als men bereid is te erkennen dat oorlog in feite een integraal deel is geworden van de economie op de wereld. Toch zou eenieder kunnen weten dat vele industrieën niet zouden kunnen draaien, wanneer zij niet voor oorlogsdoeleinden zouden kunnen leveren. Zoals men wel degelijk zou kunnen weten dat zelfs het vredelievende Nederland een deel van zijn welvaart dankt aan het feit dat het artikelen voor oorlogsdoeleinden en zelfs wapens mag leveren aan een aantal staatjes die van plan zijn elkaar of hun minderheden mores te leren.

Men wil alleen maar geloven wat prettig is wat past in eigen wereldbeeld. Wanneer er een spelletje pingpong wordt gespeeld tussen ploegen van China en de VS roept men al snel: nu komt de wereldvrede snel naderbij. Toch zou men kunnen weten dat in werkelijkheid het volgende aan de hand is: China meent dat Rusland door de sympathie te verwerven van een groot deel van de westerse wereld, te veel mogelijkheden gaat krijgen om China binnen het communistische blok onder druk te zetten en zo nodig te onderwerpen. Wat dit land dus in feite wil, is een verdeeldheid in de westerse sympathieën tot stand brengen waardoor een samenwerking hoe beperkt dan ook, tussen het westelijke blok en Rusland tegen China minder snel mogelijk zal zijn. Dat is alles. Staten hebben altijd twee gezichten. Zelfs Nederland dat aan de ene zijde voorgeeft de vrede overal op de wereld en de goede relaties tussen allen te willen bevorderen, maar gelijktijdig toestaat dat door een bepaalde partij strategische atoomwapens in dit land worden opgeslagen.



Hoe kan men aan de ene zijde spreken over de noodzaak de rechten van de mens over de gehele wereld te verdedigen en gelijktijdig leningen verstrekken waarvan men weet dat zij direct of indirect zullen dienen voor de aankoop van tanks en kanonnen? Zeker, tegen dergelijke dingen wordt wel geprotesteerd. Maar wanneer wij het protest dan op de keper bezien, blijkt dat protesten die meer dan woorden en mogelijk een rel omvatten, altijd weer op eigen belang zijn gebaseerd. Verder keurt men de houding van de leiders af om hen vervolgens te volgen. Vele deelnemers aan stakingen stoppen niet met werken, omdat zij begrijpen dat zij anders in hun rechten zullen worden aangetast, maar omdat het niet onaangenaam is eens een paar dagen niet te werken die later toch wel zullen worden doorbetaald, vooral wanneer je er later nog wat geld aan overhoudt ook. Dat deze houding het anderen mogelijk maakt een soort economische chantage te plegen, beseffen zij niet of zien zij niet als belangrijk.

Vele acties blijken op de keper bezien ook niet zo met recht te maken te hebben, als men zou mogen veronderstellen. Zo werden acties ten behoeve van ouden van dagen gevoerd die in feite niet alleen meer rechten voor deze groep, maar tevens een beperking van de eigen mogelijkheden en rechten voor anderen inhielden. De meeste protesten van uw wereld berusten op het ogenblik ofwel op een theorie die men echter zelf niet in de praktijk om schijnt te durven zetten, zodat men er anderen aan zou willen wagen dan wel - en dit helaas in veel grotere mate - een poging tot afpersing tegenover een gemeenschap of een poging tot afdreiging ten aanzien van andere groepen. Het merendeel van de uiteindelijk bereikte resultaten heeft weinig of niets te maken met een ontwikkeling in besef, maar is het resultaat van een soort chantage dan wel een normale ontwikkeling die ten hoogste door opofferingen van kleine groepen iets sneller dan normaal openlijk erkend worden. Zo weinig edel zie ik het van mijn zijde tot mijn spijt. Ik moet zelfs constateren dat misleiding zowel als omkoperijen vaak gebruikt worden door degenen die de feitelijke aanleiding zijn tot bepaalde protesten en daarmee samenhangende manifestaties.

Volgens mij is uw maatschappij, ondanks alle mooie pretenties, in feite geheel immoreel. Zelfs het gedrag van vele regeringen is in mijn ogen minder amoreel - wat men nog wel eens toe wil geven - maar gezien pervertering van middelen, breken van beloften, misleiding en dergelijke, werkelijk immoreel. Immoreel is volgens mij reeds het feit dat menige regering de gedragsregels en wetten die zij anderen oplegt, voor zich niet van toepassing acht. Volgens mij kun je niet stellen dat een bepaalde zedelijke verplichting voor anderen bestaat en gelijktijdig beweren dat deze verplichting voor jou niet zou bestaan. Denk eens aan "bestedingsbeperking". Ik hoop u met dit alles duidelijk te maken dat een werkelijk doelmatig protest begint bij de mens zelf en middels diens eigen gedrag allereerst tot uiting dient te komen, ongeacht de mogelijke consequenties hiervan. Grote woorden zijn niet voldoende. Indien je juist handelen afhankelijk moet stellen van de medewerking van voldoende anderen, is je gedrag niet werkelijk juist en edel, maar eenvoudig onzedelijk.

In enkele gevallen hebben mensen gehandeld volgens deze regel: ik zelf moet eerst handelen voor ik van anderen enige steun mag eisen of verwachten. Ik denk hierbij onder meer aan de kabouters en dolle Mina's. Dezen hebben met hun acties heel veel bereikt, juist omdat zij zichzelf dorsten in te zetten zonder eerst te wachten op voldoende steun of zekerheid door de medewerking van anderen. Ofschoon zij zelf met de behaalde resultaten niet geheel tevreden zullen zijn, kunnen zij zeggen dat zij bepaalde veranderingen in de maatschappij tot stand hebben gebracht en nieuwe mogelijkheden ook voor anderen hebben geschapen. Het protest in deze wereld is grotendeels zinledig, omdat het alleen werkelijke betekenis heeft, wanneer men bereid is persoonlijke offers te brengen. Om u een voorbeeld te geven: indien niet zoveel mensen eigen gemak, rijkdom, gezondheid en leven op het spel zouden hebben gezet in de VS, zouden de emancipatie van de kleurlingen of de vredesbeweging niet zoveel vooruitgang hebben geboekt.

Kortom: je protest heeft pas werkelijk waarde, wanneer je zelf bereid bent om de rekening te betalen voor hetgeen je van anderen eist. Zinrijk is het alleen dan, wanneer je de woorden alleen gebruikt om je daden te onderstrepen én niet omgekeerd. Bovenal zal protest eerst dan zinrijk kunnen zijn, wanneer het voortkomt uit een werkelijk begrip voor noodzaken en omstandigheden en niet alleen een uitlaatklep wordt voor een vage ontevredenheid met het bestaan.

Ik heb dit alles onder uw aandacht gebracht, omdat wij van juni in toenemende mate allerhande economische moeilijkheden voorzien en ervan overtuigd zijn dat dit in september tot einde november overal, ook in uw land, zal voeren tot allerhande vreemde situaties. Naar ik meen, zal hierbij het optreden van protestgroepen en dergelijke sterk op de voorgrond komen. Demonstratieve optochten zullen een tijdlang zo veelvuldig zijn dat in uw stad de demonstrerende groepen tevoren een halfuurtje zullen moeten bespreken waarop zij, tussen vele andere groepen, protesterende op het Binnenhof aanwezig zullen kunnen zijn. Overdrijving, maar toch gaat het een tijdlang aardig die kant uit. Ik zie een steeds grotere spanning groeien tussen allerhande minderheden die bereid zijn elkaar te lijf te gaan met alle beschikbare, desnoods ongeoorloofde, middelen. U zult dan maar al te snel geneigd zijn om uit te roepen: Maar die groep heeft toch gelijk? Besef dan, vrienden dat je het optreden van dergelijke groepen, de zinrijkheid van hun protest, de gerechtvaardigheid van hun handelen niet kunt aflezen uit hun leuzen en verklaringen, maar alleen uit hun daden en de offers die zijzelf voor anderen weten te brengen.

De waarheid zal, zeker in die dagen, alleen kenbaar worden door de daden die men stelt. Ga dan ook niet uit van hun leuzen of vage gevoelens van solidariteit of al even vage denkbeelden omtrent sociale rechtvaardigheid, wanneer u soms partij meent te moeten kiezen. Wie alleen uitgaat van de feitelijke daden van de anderen zal naar ik meen, ook in de verwarrende toestanden die mijns inziens overal zullen ontstaan, gemakkelijker een lijn kunnen vinden en zo de voor eigen ik juiste gedragslijn gemakkelijker vast kunnen stellen.

En dit is voldoende hierover. Misschien meent u dat ik, daar dit het laatste actuele onderwerp is van de maand, er beter aan gedaan zou hebben over bijvoorbeeld de verkiezingen te spreken. Maar die blijven uiteindelijk een kwestie van uw eigen gevoelens van verantwoordelijkheid en uw eigen inzichten. U zult echter in de komende tijd in toenemende mate de wens gevoelen, ook uwerzijds, tegen bepaalde dingen te protesteren. Denk dan aan hetgeen gezegd werd en vraag u af: heb ik hier wel recht van spreken, heb ik zelf hieraan al iets gedaan. Hierdoor zult u anderen beter kunnen begrijpen en beoordelen, maar ook eenvoudiger uzelf kunnen beperken en zo voorkomen dat u onnodig de dagen verdrinkt in een ledigheid van woorden. Als u commentaar hebt is dit welkom.

Vraag: Betekent de door u voorziene crisis een devaluatie?

Antwoord: Er zal wel sprake zijn van versnelde inflatie, dus afname van koopkracht. Devaluatie, dus verandering van de muntwaarde op de internationale markt, lijkt mij voorlopig niet zo waarschijnlijk. U kunt reeds nu bemerken dat ook bij een onevenredige vermindering van koopkracht van een munt - of de toename daarvan - koerscorrecties worden vermeden, omdat men meent dat dezen voor het prestige of economie schadelijk zouden kunnen zijn.

Ik zal nu mijn bijdrage besluiten. Degenen die menen dat dit politiek en economisch gepraat onbelangrijk is, zou ik eraan willen herinneren dat zij als mens midden in de wereld staan die door dergelijke dingen bepaald wordt. Degenen die menen dat ik niet voldoende de nadruk heb gelegd op de geestelijke waarden, zou ik er op willen wijzen dat geestelijke bewustwording alleen kan worden bereikt door een bewust leven en beleven op aarde. Hiertoe is enig inzicht in zuiver stoffelijke omstandigheden, beweegredenen enzovoort noodzakelijk. Degenen die menen dat de aanwijzingen die ik gaf voor persoonlijke ontwikkelingen en ten aanzien van het dragen van persoonlijke verantwoordelijkheid in deze maatschappij niet uitvoerbaar zijn, zou ik eraan willen herinneren dat dit de uitvlucht is die door zeer velen voortdurend gebruikt wordt om zich aan hun eigen verantwoordelijkheden te onttrekken, kennelijk in de hoop zo ook van alle gevolgen verschoond te blijven. Voeg u liever niet bij deze dwazen.

Ik dank u voor uw aandacht en wens u een goedenavond.

## ENKELE ANEKDOTES

Goedenavond, vrienden.

Het is mijn taak om wat meer geestelijke elementen in deze aan actualiteit gewijde avond te injecteren. Ik zou mijn taak gaarne willen vervullen aan de hand van enkele anekdotes.

Er was een man die in zichzelf de waarheid meende te ontdekken. Hij sloot zich daarom geheel af van de wereld en verzonk zo diep in zichzelf dat hij op een bananeschil stapte en vervolgens linea recta naar de hemelpoort stormde. Daar echter kwam hij tot de ontdekking dat hij de verkeerde waarheid had gevonden, zodat een groot deel van zijn leven zowel als zijn dood van geen enkel nut waren geweest. Dit kleine verhaal is kentekenend voor iets wat wij in de esoterie vaak aantreffen: de neiging om het altijd alles zo ver, zo hoog, zo diep te zoeken dat men zijn nek breekt over aardse kleinigheden.

Er zijn altijd mensen die trachten op hun wijze de waarheid te dienen. Zo was er eens een generaal die, zoals het vele generaals gebeurt, in bed overleed. Hij was op aarde geliefd bij zijn manschappen, hoog in aanzien bij de regering van zijn land en werd door menige strateeg zeer bewonderd.

Zoals het bij doden veelal gebruikelijk is, keek hij eerst eens rond zich, zag toen een lange stijgende weg, voorzien van een anwb-wijzer waarop, stond: rechtspraak en hemel. De generaal was ervan overtuigd dat hij de hemel al lang had verdiend en marcheerde met vaste tred en ook astraal nog steeds ingetrokken buikspieren naar de hemelpoort waar hij Petrus zag staan met een paar engelen. De generaal perste zijn astraallichaam nog eens in de juiste houding en brulde met forse stem: "Generaal van Zusenzo meldt zich!!". Petrus die sinds Ghetsemane niet veel met soldaten op heeft, keek op. "U zei?" "Generaal in actieve dienst van Zusenzo meldt zich!!!" "Is dat erg?", vroeg Petrus. "Ik kom mij hier melden" herhaalde de generaal, nu op meer menselijke toon. "U bedoelt dat u hier naar binnen wilt?" informeerde Petrus. En de generaal bevestigde dat het daar wel zo ongeveer op neer kwam. Zijn blikken maakten duidelijk dat in zijn binnenste reeksen van oude welvertrouwde, maar voor burgergebruik en zeker voor de hemel niet zo bruikbare termen slechts met krampachtige beheersing nog konden worden geremd. "Dan zullen wij maar eens kijken hoe het ervoor staat" meende Petrus en slofte naar binnen, een generaal achterlatende die zich toch wel een geheel andere ontvangst had voorgesteld. In zijn loge greep hij de telefoon en vroeg de engel van dienst even in de gegevens van de laatste zielentelling na te gaan of de generaal mogelijk toch voor toelating in aanmerking zou komen. De uitslag was neutraal: als mens had onze energieke generaal weinig goed, maar ook weinig kwaad gedaan, zodat Petrus besloot enkele vragen over beroepsopvattingen te stellen, voor hij de man naar een andere afdeling van de eeuwigheid zou verwijzen.

Daar bleek de generaal de twee engelen die daar stonden te wachten om eventuele stervenden die de weg zelf niet zo gemakkelijk zouden vinden, eventueel bij te kunnen staan, te drillen. Zij stonden bij de poort, dus voor de generaal konden zij niets anders dan wachtposten zijn. "Trek die vleugels op. Buik in". "Zet die stralenkrans recht", zo commandeerde hij de twee engelen die er kennelijk wel plezier in hadden de man zijn spelletje te laten spelen. "Als u even tijd voor mij hebt, generaal" kondigde Petrus zijn terugkeer aan. "Plaats rust" reageerde de generaal. "Ik rust al", sprak Petrus. "Maar u maakt het mij daar wel moeilijk mee, wanneer u zo blijft schreeuwen. In uw dossier staat hier dat u aansprakelijk bent voor de dood van meer dan 30.000 mensen. Al is het geen direct kwade aantekening, toch zou ik daarvoor en voor sommige woorden, zoals napalm, graag van u een verklaring hebben". "Och", sprak de generaal, "de orde in de wereld moet nu eenmaal gehandhaafd worden. Ik heb gestreden voor recht, vrede en vrijheid en wie het niet met ons eens was, heb ik dus middels mijn soldaten getracht te tonen wat vrede, recht en vrijheid eigenlijk betekenen. En als je schaaft maak je nu eenmaal krullen, nietwaar." "O juist dank u" reageerde Petrus. "En wanneer u hier binnen zou mogen gaan wat zou u dan het liefste doen?"

"Het slordige uiterlijk van verschillende heiligen die ik hier achter het hek voorbij zag gaan, bevalt mij niet erg. Ik meen dan ook dat ik in een functie zeer goed geschikt zou zijn om wat orde op zaken te stellen en duidelijk te maken dat recht, vrede, hemelse vreugde niets met sloddervosserij te maken heeft." "Juist" sprak Petrus, en dacht er het zijne van. "Ik meen, generaal dat het voor u belangrijk kan zijn eerst eens de strategie van het hemelse bestaan beter te bestuderen, opdat u een juistere waardering voor de samenhangen krijgt. Als u hier even linksom slaat, ziet u in de verte een grote poort. Daar moet u niet zijn, want dat is de bovendeur van de hel. Maar een eindje daarvoor is een klein poortje. U gaat daar binnen en na enig wachten kunt u dan middels een achterdeur de hemel binnen." "Juist", sprak de generaal. Hij commandeerde zichzelf: "Geef acht. Links om. Voorwaarts mars", en verdween in de richting van het vagevuur. En na korte tijd wachtte daar geen generaal meer, maar een eenvoudige ziel die een hekel had aan napalm, ja, zelfs geen "geeft vuur" meer over de lippen kon krijgen, omdat hij van vuur al genoeg had. En na enige tijd werd van: Zusenzo een nederige engel in de hemel die, vreemd genoeg, met Petrus gemeen had dat hij niet veel voor beroepssoldaten voelde. Vele mensen hebben iets weg van onze hypothetische generaal: zij hebben hun eigen wijsheid, hun eigen inzichten, hun eigen ontwikkeling en marcheren daarmee door wereld en sfeer, als levende tanks, bereid al het andersdenkende te verpletteren.

Nu is er wel een waarheid, maar die is al lang geleden in vele splinters gebroken. Eenieder die leeft, vindt wel ergens een deeltje van de grote waarheid. Maar wie meent te weten dat hij de enige waarheid bezit, is te onwetend om te beseffen hoe weinig hij van de hele waarheid beseft. Juist wanneer je innerlijke zekerheden vindt dien je je de onvolledigheid daarvan te realiseren. De waarheid, zoals die voor jou op zo een ogenblik bestaat, bestaat niet precies zo voor een ander. Dit betekent dat u een ander ook niet de maatstaven kunt aanleggen die u voor uzelf als de juiste hebt aanvaard.

Men heeft mij eens een geval verteld - ik kan voor de juistheid natuurlijke niet instaan - over een bus die gegrepen werd door een sneltrein. De klap was hevig, zodat even na het ongelukzalig treffen een twintigtal zielen hemelwaarts wickten om zo mogelijk voortaan hemelse vreugden te gaan smaken. Onder hen was onder meer een legerdesheils soldate vergezeld van een kapiteine. Er was een nonnetje bij, maar ook een paar meisjes waarvan ik maar zal zeggen dat zij een massageinstituut exploiteerden ofschoon dit geen geheel juiste omschrijving is. Er was een handelsreiziger bij, een evangelist van een kleine sekte enzovoorts. Het was betrekkelijk slecht weer en, gezien het normale verkeer op aarde, nogal druk voor de hemelpoort, toen zij 'en groupe' arriveerden. Petrus had medelijden met hen en wees hen een plaatsje in de wachtkamer waar zij zich wat konden soigneren, voor zij uiteindelijk aan de beurt zouden komen. Eigenlijk was dat wat onvoorzichtig van Petrus, want die wachtkamer was deel van de eeuwigheid en gehoorzaamde dan ook aan hemelse regels.

Maar ternauwernood zaten zij daar of de evangelist begon te kreunen en te klagen: "dat heb ik niet verdiend". Want hij meende, reeds in het hellevuur te branden. De twee meisjes van ... eh ... massage begonnen te glimlachen en vergaten, helaas, nog bang te zijn voor mogelijke gevolgen van hun vele zonden. De legerdesheils kapiteine had kennelijk het gevoel dat er eerst even gepreekt moest worden. Zij bewoog haar mond maar werd kennelijk gestoord. In feite hoorde zij voortdurend de echo van haar eigen stem. De heilsoldate mompelde meer en oprechter halleluja's dan zij ooit in haar leven had geuit. De handelsreiziger en nog enkele anderen zaten stil te stralen. Zij ondergingen kennelijk reeds iets van de hemelse vreugden. Anderen bevonden zich in een persoonlijk vagevuur of voelden hellepijnen. Het is duidelijk dat men, toen Petrus het gezelschap eindelijk kwam halen, zo hier en daar nogal wat klachten had. Maar heel erg teleurgesteld waren degenen die reeds iets van het hellevuur hadden ondergaan. Want Petrus hoorde hen bedenkelijk aan en sprak: "In de wachtkamer is alleen maar het hemelse licht. Al het andere komt uit uzelf voort. Misschien voelt u er iets voor om nog naar de aarde terug te gaan? Want ik kan u wel zeggen dat degene die het hellevuur kennelijk reeds in zich draagt, niet in de hemel past.". Maar daar voelde niemand voor. Toen bleek dat het 'massageinstituut', de handelreiziger en dergelijken wel de hemel binnen mochten gaan, gingen de anderen enigszins getroost naar de hel.

Want zij hadden het gevoel dat je als fatsoenlijk mens toch een hemel niet binnen kunt gaan waar men dergelijke zondaren toelaat.

Ik hoop dat u, zoals deze rechtvaardigen in eigen ogen, niet zult vergeten dat elke mens een eigen wijze van leven en denken heeft. Eenieder heeft zijn eigen innerlijke beleving, zijn eigen wijsheid, zijn eigen geloof. Al die dingen tesamen vormen voor u een persoonlijke weg. Als je die weg gaat en u zou in onze sferen komen of voor een poort van inwijding staan, moet u vooral niet over de waarde en betekenis van anderen proberen te oordelen en hen als beter of minder beschouwen dan uzelf. Want je ontmoet altijd weer het werkelijke Licht en in dit Licht vind je, mits je harmonisch bent, alle kracht en alle wijsheid die je maar nodig moogt hebben. Maar als je oordeelt over anderen, jezelf de meerdere van anderen acht, veroordeel je ook dingen die in jezelf leven. Je zult dan niet werkelijk tot innerlijke harmonie komen en zo verteer je jezelf.

Ik kan u een verhaal vertellen dat ernstiger en meer waar is, al handelt dit niet over de hemelpoort. Wanneer je gaat kijken bij degenen die aan onze kant komen uit uw wereld dan word je steeds weer geconfronteerd met personen die enorme monsters zien of zeer lijden, terwijl jij die erbij staat, beseft dat die monsters niet werkelijk bestaan en dat er geen objectieve oorzaak voor het lijden aanwezig kan zijn. Zoek je naar de oorzaak van dergelijke dingen dan kom je tot de conclusie dat vele mensen diep in zich een grote minachting of zelfs haat voor zichzelf koesteren waaruit dan de monsters komen waardoor zij zich in onze wereld achtervolgd wanen dat zij zichzelf het lijden aandoen.

Steeds beter ga je beseffen dat een mens vrede in zichzelf dient te hebben. De hoogste wijsheid, het grootste magische geheim, de grootste occulte beleving kan hier niets vervangen. Je moet vrede hebben met jezelf, dient te leren jezelf te zijn en het ik te aanvaarden zoals het is. Je moet leren je wereld te aanvaarden zoals zij is en vandaaruit de vrede in jezelf te vinden en te handhaven. Een collega van mij stelde het eens als volgt: Een mens moet zo leven dat hij voortdurend en eerlijk tegen zichzelf kan zeggen: Ik had niet geweten hoe ik het beter had moeten doen. Je moet steeds weer het beste geven wat je hebt, het beste zijn wat je kunt. Dat is het antwoord op vele menselijke problemen die anders onder mooie theorieën begraven worden of in beschrijvingen van hemelwerelden tijdelijk te loor plegen te gaan.

Dit alles betekent niet dat er zelfs in deze tijd geen vreemde dingen kunnen gebeuren, zelfs bij de hemelpoort. Het zal u bekend zijn dat ook in uw tijd nog tovenaars bestaan. Een van deze tovenaars overleed plotseling en ging, nog in het bezit van al zijn magische kennis en kunde onmiddellijk op stap naar de hemelpoort. Hij deed dit natuurlijk op zijn manier: hij zocht ergens het astrale beeld van een bezem, zette zich daarop, sprak de juiste woorden en zoefde als de haas hemelwaarts. Maar het was daar juist weer eens spitsuur. De tovenaar die de vele mensen zag die nog voor hem aan de beurt moesten komen, dacht bij zichzelf: proberen schaadt niet, een toverkunstje op zijn tijd schaadt nog minder. Hij mompelde een paar machtswoorden, knipte met zijn vingers en beval: naar binnen jullie. En inderdaad, alle zielen waren opeens weg. Waardig stelde hij zich vervolgens voor Petrus op: "Mag ik mij even voorstellen, Simon Magus is de naam". "Familie van de oude Simon die in Antiochië te pletter is gevallen?" informeerde Petrus belangstellend. "U weet wel die koorddanser?" "O neen. Ik ben Simon, een echte magiër. Ik heb de geheimen van de kosmos ontcijferd, ik weet wie ik ben, ik ken de geheime naam van 72 letters". En toen beseffende dat Petrus weinig zin scheen te hebben hem op deze woorden zonder meer door te laten, herhaalde hij het trucje van zoëven, mompelde en beval "Verdwijs!" Maar u weet hoe het kan gaan in de magie. Toevallig was Petrus een werkelijke heilige zonder vlek, vrees of blaam, zodat de krachten die waren opgeroepen, hem niet konden bereiken. En daar dergelijke krachten toch een uitweg moeten vinden, verdween de magiër zelf. Even later bevond hij zich in een oververhitte en naar sulfer geurende omgeving. Joost zag met enige verbazing de zo onverwacht gearriveerde nieuweling in zijn rijk en informeerde, wie hij wel was. "Ik ben Simon Magus". "Vertoon je kunsten dan maar eens", lachte Joost en streelde zijn horens die hem eraan herinnerden dat zijn vrouw juist even naar de aarde was gegaan om een paar zieltjes op de kop te tikken in de uitverkoop van menselijke waardigheid. De magiër mompelde, maakte gebaren, trok cirkels, maar er gebeurde niets. Zodat hij uiteindelijk de rommel die hij op de vloer maakte, op moest ruimen.

Toen gaf Joost hem een enkele trap en het laatste wonder van zijn carrière gebeurde: de man werd tot een kokende brei die zo nu en dan nog, wanneer door de hitte bellen aan de oppervlakte kwamen, nog stamelde: blub, blub, ik bezweer u, blub, blub.

Wat dit betekent? Heel eenvoudig. Er zijn heel wat mensen die menen dat zij de grote geheimen van het leven kennen. Zij menen er heel wat mee te kunnen bereiken, maar als het er op aankomt, kun je er niets mee bereiken, tenzij je eerst weet, wie en wat je bent en wat je plaats in het geheel is. En dan heb je die dingen eigenlijk niet nodig. Een mens die tracht met dergelijke kennis en krachten werelden te betreden waarvoor hij nog niet rijp is, zal de werkelijkheid van die werelden nooit bereiken, omdat hij niet in staat is een werkelijk contact met die wereld tot stand te brengen en zo moet leven met zijn eigen besef van onvermogen, zijn verliezen van alles wat hij zag als zijn macht en waardigheid, zonder dat er iets voor in de plaats komt. Zij die menen vele geheimen te kennen, blijken later veelal verdwaasden te zijn die lijdend bestaan in de hoge sfeer die hen, naar zij meenden, toekwam. En zij zullen ver moeten afdalen, voor zij weer tot een besef van werkelijkheid kunnen komen. Een droefgeestig verhaal. Maar het maakt duidelijk dat je er beter aan doet eerst aan jezelf te werken en eerst, wanneer je jezelf en je eigen mogelijkheden beseft en jezelf werkelijk meester bent, te grijpen naar geheime kennis en macht.

Ten laatste dit: er zijn heel wat mensen die zoveel van de waarheid menen te kennen en zo zeer bezig zijn de goddelijke wetten onder hun soortgenoten te handhaven dat zij schijnen te menen zelf boven de wet te staan. Dit betekent dat het hiernamaals voor hen een teleurstelling pleegt te worden: wat zij aan ware wetten aan anderen hebben verkondigd, blijkt net zo voor henzelf te gelden en daar hebben zij lang niet altijd van terug. Daarom wil ik eenieder raden: leef zelf zo goed en zo gelukkig, als je maar kunt, en tracht steeds alles wat je kwaad acht, te vermijden, maar matig je nooit een taak van toezienende voogd aan over andere mensen. Besef gaat voor orde en regel; het goede doen, zoals je dit ziet en gelukkig zijn waar je kunt, is belangrijker dan het ontdekken en formuleren van alle waarheden die er in het Al zouden kunnen bestaan. De schepping is in de ogen van een mens een doolhof vol kronkelpaden. Je kunt natuurlijk proberen hierdoor rechte wegen aan te leggen, maar slagen doe je nooit geheel. En dan bevind je je in een doolhof waarmee je geen raad meer weet. Wie echter de schijnbare wanordelijkheid en onredelijkheid van de schepping van het begin af aan aanvaardt, leert de wetten en regels kennen die ook hier in feite een orde scheppen. Hij zal zijn weg vinden en de vreugde kennen van een orde die hoger staat dan alle menselijk voorstellingsvermogen reikt.

Goedenavond.

d.d. 16 april 1971